

Lietuvoje pernai bankrotų padaugėjo 1,8 proc., o Vidurio ir Rytų Europoje – 38,6 proc.

2023 m. Lietuvoje bankroto atvejų padaugėjo 1,8 proc., Estijoje šoktelėjo 14,4 proc., o Latvijoje sumažėjo 3,8 proc., rodo tarptautinės rizikų valdymo bendrovės „Coface“ atlikta nemokumo atvejų analizė Vidurio ir Rytų Europoje (VRE). Visame VRE regione pernai nemokumo atvejų skaičius išaugo 38,6 proc., o labiausiai jis pakilo Vengrijoje (152,5 proc.) bei Lenkijoje (70,8 proc.). „Coface“ ekspertų prognozėmis, šiemet VRE ekonomikos augimas išliks silpnas dėl kritusio eksporto, aukštų žaliavų kainų ir augančių darbo sąnaudų; bankrotų skaičius toliau augs, tačiau ne taip sparčiai kaip praėjusius metus.

Baltijos šalių verslo įmonių bankrotų analizė parodė, kad per praėjusius metus bankrotų priežastys nepasikeitė – juos lėmė dideli įsiskolinimai, pernelyg aukštos rizikos prisiėmimas ir apyvartinio kapitalo trūkumas. „Coface Baltics“ vadovo Mindaugo Sventicko pastebėjimu, dauguma bankrutavusių įmonių vertėsi prekyba, transporto priemonių remontu bei statybomis.

Iš trijų Baltijos šalių tik Latvijoje užfiksuotas nedidelis nemokumo atvejų sumažėjimas (-3,90 proc.). Lietuvoje bankrotų skaičius neženkliai augo (1,8 proc.): 2023 m. tokių atvejų buvo 1060 palyginti su 1041 bankrotu 2022 m. Iš Baltijos šalių didžiausias pokytis pastebėtas Estijoje, kurioje nemokumo atvejų skaičius pakilo 14,41 proc. Tai lėmė staigus veiklos sulėtėjimas pagrindinėse Estijos eksporto rinkose (daugiausia – Skandinavijos šalyse), kuris labiausiai kirto statybos, prekybos ir gamybos sektoriams. Iš Baltijos šalių būtent Estijos ekonomika patyrė didžiausią BVP nuosmukį, o „Coface“ ekspertų vertinimu, šiemet padėtis šioje šalyje toliau blogės.

„Pernai Lietuvoje neženkliai išaugęs bankrotų skaičius buvo nulemtas dar iki pandemijos – dauguma nemokių įmonių ties išlikimo riba balansavo dar prieš pandemiją ir tik vyriausybės taikoma parama leido joms išgyventi dar keletą metų, – pasakoja M. Sventickas. – Estijos situaciją sunkina ypač glaudūs eksporto ryšiai su Skandinavijos šalimis, o Lietuvos ir Latvijos ūkių atsparumą stiprina didesnis eksporto rinkų diversifikavimas.“

VRE regiono šalių eksportas mažėjo dėl Rusijos vykdomo karo ir pasaulinės prekybos lėtėjimo

„Coface“ atlikta nemokumo atvejų analizė parodė, kad bendras įmonių nemokumo bylų skaičius VRE šalyse padidėjo nuo 36 208 (2022 m.) iki 50 199 (2023 m.), t. y. išaugo 38,6 proc. Tai reiškė dar vienerius bankrotų skaičiaus dviženklį augimo metus, nes dinamika 2022 m. buvo pasiekusi 39,2 proc.

Lyginant bankrotų skaičiaus dinamiką 2020–2022 m., iš 12 Vidurio ir Rytų Europos šalių didžiausią (152 proc.) augimą patyrė Vengrija bei Lenkija (70,8 proc.). Per pastaruosius metus (nuo 2022 iki 2023 m.) nemokumo atvejų taip pat daugėjo Slovakijoje (15,3 proc.), Estijoje (14,4 proc.), Serbijoje (6,7 proc.), Čekijoje (4,9 proc.), Lietuvoje (1,8 proc.) bei Slovėnijoje (1 proc.). Bankrotų skaičius išliko toks pat Rumunijoje (pokytis – 0 proc.), tačiau mažėjo Latvijoje (-3,9 proc.), Bulgarijoje (-10,5 proc.) bei Kroatijoje (-18,8 proc.).

„Coface“ vyriausiasis ekonomistas VRE regionui Grzegorz Siewiczius teigia, kad tolesnę bankrotų dinamiką lėmė tiek pasaulinio verslo specifika, tiek makroekonominiai reiškiniai.

„Nors Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą sukėlė energijos žaliavų kainų šuolį, sutrikdė tiekimo grandines ir padarė tiesioginę žalą VRE šalims dėl jų geografinio artumo su abiem kariaujančiomis valstybėmis, regiono ekonomika pademonstravo nemenką atsparumą. Vis dėlto bendra ekonominė situacija VRE regione patiria sunkumų – vidutinis regiono BVP augimas sumažėjo nuo 4,0 proc. 2022 m. iki vos 0,5 proc. 2023 m. – žemiausio rodiklio šiame šimtmetyje, išskyrus recesijas per pasaulinę finansų krizę 2009 m. bei Covid-19 pandemiją 2020 m.“, – sako G. Siewiczius.

„Coface“ ekspertas atkreipia dėmesį, kad pernai keliose šalyse – Čekijoje, Estijoje, Vengrijoje, Latvijoje ir Lietuvoje – užfiksuotas ekonomikos smukimas, kurį lėmė tiek išorės, tiek vidaus veiksniai. Ekonomikos lėtėjimą ir net recesiją patyrė pagrindiniai VRE regiono prekybos partneriai (Vakarų Europos šalys), taip pat slopo ir pasaulinė prekyba – šių veiksnių visuma nulėmė VRE eksporto mažėjimą.

Šiemet prognozuojamas vienaženklis nemokumo atvejų augimas

G. Siewiczius teigimu, skirtingi VRE veiklos sektoriai, patyrę įvairių iššūkių ir kenčiantys dėl svyruojančios paklausos, fiksavo nevienodus rezultatus. Bendrai pakilusios kainos prisidėjo prie galimybių didinti įmonių apyvartą, tačiau išaugusios verslo

sąnaudos tirpino pelnus. Lėtėjantį ekonominį aktyvumą lėmė tiek prislopusi vidaus paklausa, tiek susilpnėjęs užsienio rinkos – dėl to nuosmukį patyrė į eksportą orientuoti sektoriai, įskaitant mašinų ir automobilių gamybą, taip pat energijai imlūs sektoriai, tokie kaip metalo, medienos apdirbimo bei popieriaus. Didžiausia nemokumo dalis atiteko statybos ir prekybos sektoriams. Pvz., statybų sektoriaus bankrotų dalis Vengrijoje siekė 30 proc. visų bylų, 28 proc. – Slovėnijoje, 26 proc. – Kroatijoje, 21 proc. – Rumunijoje bei Lietuvoje.

„Coface“ ekspertai prognozuoja, kad panašios verslo aplinkos tenka tikėtis ir šiemet. Galimybių didinti apyvartą sumažėjo, o uždirbti daugiau pelno neleidžia ypač kritusios pelno maržos. Tikėtina, kad namų ūkiai bus labiau linkę leisti pinigus kasdienio vartojimo prekėms. Vis dėlto eksportuojančios bendrovės kol kas negali visiškai išnaudoti savo potencialo, nes užsienio paklausa dar neatsigavo, ypač Vokietijoje, kuri išlieka pagrindinė prekybos partnerė daugumai VRE šalių.

Įmonių rezultatams toliau įtaką darys didėjančios sąnaudos, kurias nulemia ne tik pastaruoju metu išaugusios žaliavų kainos, bet ir nuolat didėjančios darbo jėgos sąnaudos dėl vis didinamo minimalaus darbo užmokesčio VRE šalyse.

„Coface“ prognozėmis, nemokumo atvejų VRE regione 2024 m. toliau daugės, tačiau tai jau bus vienaženklė dinamika, t. y. bankrotų skaičius augs mažesniu tempu nei praėjusiais metais.

Daugiau informacijos:

Mindaugas Sventickas, „Coface Baltics“ vadovas (mindaugas.sventickas@coface.com; +37061588664)